

Szerkesztőség és kiadó-hivatal:

Budapest, V. ker. főút 30. sz.
II. emelet, 18. ajtó,hová az előfizetési pénzek,
kéziratok és fölhasználások
küldendők.Bérmertetlen levelek el nem
fogadjának.

Kéziratok vissza nem küldetnek.

SZOMBATI UJSÁG.

ZSIDO VALLASI, KÖZSÉGI, TÁRSADALMI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI

HETILAP.

Előfizetési díj:

Egy évre 6 frt
Fél évre 3 „
Negyedévre 1 „ 60 kr.
Egyes szám 12 „

Hirdetési díj:

Egy kéthasábos petisor 10 kr
Többszörös hirdetésnél 7 „
Nyilttér sorja 20 „
Bélyegdíj 30 „
minden beigtatás után.

Felelős szerkesztő: Zsengeri Samu.

Megjelenik hetenként egyszer.

Tartalom: A mi Verchovainak nem tetszik. Führer Ignácztól. — Dr. Kohut Sándor főrabbi ünnepélyes bevonulása Nagyváradon 1882. aug. 15-én. — A tiszta-eszlári gyilkosság. Egy evangélikus lelkésztől. — Hajdan és most. — Tárcza: Istóczy Győző. — Levelezések. — Nyilatkozat. — Különfélék — Szerkesztői posta. — Hirdetések.

A mi Verchovainak nem tetszik.

Verchovai fészkelődni, nyugtalankodni kezd. A tiszta-eszlári akciók sokat vesztek mult havi értékük-ből és a mesterkéltséggel nyaktörő, de természetes baisse látszik követni, és ez Verchovainak sehogy sincs inyére. Különösen nem tetszik neki az az átkozottan eszes Eötvös Károly, ki a képviselő-triumviratus üzelmeit tökéletesen átlátja, és mint clyanokat ártalmatlanná tudja tenni.

Nagyon mulatságos látni, mint boszankodik e miatt a Füg. vasárnapi száma. Eötvös Károly védőügyvéd beadványa — mondja a haragos cikkező — a legmélyebb indignációval fogja eltölteni mindazokat, a kik az eszlári büntett történetét figyelemmel kísérték. — Elhiszem, hogy Verchovaiék ezeket a beadványokat nem találják mulatságosnak; hiszen azokban egyetlen egy jak hecz, jordan vagy hep-hep sincs; már pedig e szent háromság nélkül nincs üdvösség sem a Füg.-ben, sem a 12 röpiratban.

„E beadványok — így sopánkodik a Füg. — nyílt támadást képeznek Bary vizsgáló bíró ellen, ki nek páratlan eljárása (valóban „páratlan“, mert még egy ily eljárásról hallgat a krónika) egyrészt a közvélemény (!) teljes méltánylatát nyerte ki, másrészt a nyiregyházi törvényszék elismerését szerezte meg.“ — Ej ej, Verchovai uram, hát ön nem csak „förmedvény“-ezni, hanem hizelegni és füllenteni is tud? No lám, a csintalan, talán még arra is képes lenne, hogy Bary urnak a vállát is megveregesse, ha még sokszor ily páratlanul járna el. Mégis lélekemelő dolog ebben a sivár materialisztikus korunkban, ha legalább két ember van a világon, a kik annyira szeretik egymást, oly őszinte és önzetlen szeretettel ragaszkodnak egymáshoz! Annak a Barynak valami ördöge lehet, hogy avval a förmedelmes dörgedelmes Verchovai-Jupiterrel annyira meg tudta magát szerettetni, hogy az ember egy Oresztest és Pyladest vél bennük halottaiból feltámadva látni.

A mi a fent említett „közvélemény (!) teljes méltánylatának kinyerését“ illeti, önként eszembe jut az egyszeri népszónok eme mondókája: Meine Herren, hier stehe ich so zahlreich versammelt. Verchovai „közvéleménye“ is aligha nem három szál képviselőre és egy csapat pléh-bánosra szoritkozik. Mert, hogy milyen véleménnyel van Kossuth (tehát az ellenzék színe-java is) és a nagy kormánypart a szóban levő bíróság páratlan eljárásáról, azt mult heti számunkban láttuk.

A Füg. zokon veszi Eötvöstől, hogy „Bary vizsgáló bíró pártoskodó- és elfogultnak nyilatkoztatja.“ Mi pedig azt mondjuk erre, hogy tudja Pál, mit kasszál. Ha olyan szellemes és lelkiismeretes ügyvédek, mint Eötvös és társai valaki ellen gyanuperrel élnek, az a valaki bizonyára — rossz fát tett a tűzre!

Ugyde „mire alapítják Eötvös és társai Bary ellen emelt vádjait?“ kérdi a Füg. „A Neues Politisches Volksblatt egy közleményére, a melyet egyetlen budapesti lap sem vett át, mert a mellett, hogy ezt a lapot senki komolyan nem veszi, egyzersmind a sajtó szemetjének (!) tudja, ismeri (?) és gunyolja mindenki.“ — Ha a Füg. egy árva szóval sem említette volna meg „a tiszta-eszlári büntény“-t, ez a pár sor magában is eléggé mutatná, mily piszkos fegyverekkel harcol ez a lap a zsidók ellen. A meg nem hamisított, valódi „közvélemény“ úgy vélekedik, hogyha a Neues Politisches Volksblatt „a sajtó szemetje“, akkor a Függetlenség a szemetes sajtó Chimborasszója.

„És ha ez a lap — folytatja a Füg. — valaha komoly számba jött volna és nem az lenne, a mi: akkor is mint a leginkarnátusabb szemita-ujság (a Füg. persze nem szemita-ujság, tehát szemtelen) mint a bűnpártoló és bűnpalástoló liga közlönye, egyoldalú elfogultsága mellett a megbizhatóságra józanul gondolkodó emberek előtt nem számolhat.“

Ily orcáttal hangoz aligha beszélt még magyar ember, Istóczyt kivéve. Ugyanaz a Füg., melynek hasábjain maga az igazság is gasság-gá aljasodik, merészkedik a zsidók „egyoldalú elfogultságáról“ panaszkodni! Hiszen, ha Verchovai és csatlósai csak elfogultságból rágalmaznák a zsidóságot, akkor mint vallási fanatizmus elvakított eszközeit legalább némileg mentegetni lehetne. A mint azonban a dolgok most állanak, minden józan gondolkozásu ember arról

van meggyőződve, hogy Verchovaiék előre megállapított terv szerint ütik félre a harangot és nem éppen a legtisztább szándéktól vezettetik magukat, midőn az eszlári zsinagógát „**kutya-templom**“-nak nevezik!

Egyébiránt reméljük, hogy a Füg. hőseinek szemfényvesztése nem soká tart. Reméljük ezt annyival inkább, mert ok nélkül Verchovai nem vetemedik annyira, hogy még egy minisztert is megdicsérjen, a mint ezt keddi számában teszi: „De mi bizunk — mondja többek közt — dr. Pauler Tivadar pártatlansága és erélyében (ezt a blamaget valóban nem érdemelte meg ő excziája!) és megvárjuk, hogy a törvényben tudatlan (!) védőket jogi tisztességre megtanítsa.“ — Sok ily tudatlan embert kíván a hazának:

Führer Ignác.

Dr. Kohut Sándor főrabbi ünnepélyes beiktatása Nagyváradon 1882. aug. 15-én.*)

A mi három-négy hónappal ez előtt csak eszmény volt, az ma fényesen valósult. Dr. Kohut Sándor, ki után áhítatképpen sovárogtunk, de kit megnyerni alig reméltük; ki 1865-ben megkezdett áldásos papi és irodalmi működésével éppen úgy, mint társadalmi példányszerű életével a magyarországi ifjabb papiosztály egyik díszét képezi és országos nevével fogva minden bővebb ismertetést fölöslegessé tesz: ma iktattatott be mint a nagyváradi izr. haladó hitközség főrabbija.

Bevonulása a lehető legegyszerűbb, de szívélyes és tiszteletteljes volt. Nem is szokott az őszinte igaz tisztelet tüntetésekben nyilvánulni; hiszen egy néma kézzorításban sokszor több szeretet van kifejezve, mint némely hangzatos szavakban. Maga a tudós főrabbi kérve-kérte, hogy a mennyire lehet mellőzzenek minden feltűnőséget.

*) A mult számból önhibánk nélkül kimaradt, jóllehet idejekorán érkezett. Szerk.

TÁRCZA.

Istóczy Győző.

Egy most megjelent „Istóczy und Ónody“ című röpirat után
Führer Mór.

Az antisemitismusnak megvannak a maga apostolai és bolondjai. Istóczy mindkét kategóriának képviselője. Ő az antisemitismus bolondos apostola. Apostola, mert Magyarországon ő hozta újra szönyegre a zsidókérdést és ő hirdette a zsidógyűlöletet; bolond, mert ő maga eszmék nélkül szükölködve a németországi antisemitismus vezéreit majmolja és mivel valóságos üldözési mániától kapatta el magát, melyből még az atyauristen sem gyógyíthatja ki élete fogytáig.

Istóczy, úgy látszik, nem tudja, vagy talán csak úgy színleli, mintha nem tudná, hogy az antisemitismus, melyet Németországban Stöcker és Henrici uraimék hirdetnek, Bismarcknak egy veszélyes experimentumára vezetendő vissza, melyet a „vaskanczellár“ politikai zavarának kiségitőjéül kísérel meg.

Istóczy a zsidókat Európából, kiválóláig pedig Magyarországból akarja kikergetni, illetve egyenesen Palaestina-ba üzni, míg a német antisemitismus más célú tart szemei előtt. Bismarck a szenvedélyeknek zsidó-ellenes felizgatásával a zsidóság politikai szabadelvűsége

Ugy is történt.

Délután 4 órakor indult meg az előljáróság s a nagyob-bára magánzóok impozáns kocsisora, hogy a Püspökladányig menesztett szűkebb küldöttség kíséretében érkező kedves férfit a vasuti indóháznál fogadja.

Reisman Mór elnök ur, rövid, de meleg szavakban adott kifejezést azon általános lelkesültségnek, mely a hitközség tagjait áthatja és azon érdeklődésnek, melylyel a többi vallásfelekezetek is viseltetnek. Dr. Kohut megszo-kott rögtönzéssel megköszönte az előljáróság előzékenységét, és evvel az ünnepélyes bevonulás megkezdődött a városon végig, egyenesen a Czion-templom felé.

A főbejáratnál a középtanodai tanuló ifjuság várta a nagy vendéget, ki érzelmeinek tolmácsolására Auspitz Adolf hittanárt kérte fel. Szóló ismeretes zamatos magyarságával a következő szép, magasztos beszédet intézte a főpaphoz:

Tudós Főrabbi ur!

Szeretve tisztelt lelkipásztorunk!

Midőn évezredekkel ezelőtt az Ur Cherub szárnyain a Hóreb ormaira ereszkedék, hogy tüzes betűkkel irt törvénykönyvét Izrael népének kezére bizza, hogy annak tartalmát, mint a mennyei világosság legtisztább szövéténekét, az éj homályban bolyongó emberiség között hordozva ismertesse, a Midras szerint következő párbeszéd keletkezett Isten és Izrael népe között:

„Miféle kezeséget nyujthatsz nekem, Izrael, arra, hogy gondosan őrzött mennyei kincsemet megbecsülöd?“ A nép első zavarában őseire, az emberiség ama kimagasló nagyjaira, majd prófétáira, ezen igazi szellemhősökre, hivatkozott; de az Ur tagadólag inte: „Őseitek sem valának minden gyarlóságtól mentek, prófétáitok pedig nem mindig az én szellememben hirdették igéimet, kezesekül el nem fogadhatom.“

Erre a nép elragadtatva a szemei előtt fejlődő, nagy-szerű jelenségtől, lelkesülten felhiálta: „Ime szívünk legdrágább záloga, ártatlan gyermekeink, fogadd el, óh Uram, ezeket kezesekül!“ Mire az Ur sugárzó arczczal mondá: „Ezeket, igenis, elfogadom; mert írva van: „A csecsemők és kicsinyek pelypegése szilárdítja meg a te birodalmadat!“ (Zsolt. 8, 3. v.)

gét akarja terrorizálni, azt remélvén, hogy a meg-rémült zsidók a szenvedélytől elvakított tömeg elől a „tör-vényes rend“ védő szárnyai alá fognak menekülni és így a reactiót új, friss erővel fogják táplálni.

De a mit Németországban a Bismarck-politika jónak talál, a magyar politika álláspontjáról tekintve a szó szoros értelmében végzeteljes.

Istóczy azonban nem törődik a haza érdekeivel. Gyü-löli a zsidókat és vakon utánozza a német zsidófalókat, hogy gyűlöletet és bosszankodást ébreszsen.

De ő soha sem fog nagy eredményeket elérni; mert a mily nagy mértékű lenne az üldözés dühe és a gyűlölet, oly kicsinések az okok, melyek őt vezérlik. Fellépése a parlamentben és a sajtóban kétségbeesett hörgése a sze-mélyes boszuvágnak.

Istóczy nem áll nagy politikai elvek szolgálatában; ő csupán saját szenvedélyének rabja. Nemesebb ösztön nél-kül gyűlöl; nem úgy, mint nyílt csatatéren az ellenséget szokás gyűlölni, csak vakon lelkesedés nélkül.

A képviselőházban ez embert eleinte nem minden részvét nélkül hallgatták; sajnálat tárgya volt, mert sejtették, hogy bizonyára van oka a panasza, Csak avval nem voltak tisztában, mi lehet az a súlyos vétség, mely őt magán kívül ragadta? Erre vonatkozólag többféle kérdést intéztek hozzá, de ő maig is adós maradt a felelettel.

Nyilván titkot rejteget magában, melyet senkivel sem akar közölni.

Közvetlenül legutóbbi képviselőházi beszédei előtt

E párbeszéd egyszerű értelme — szerintem — az, hogy valamely népnek vagy nemzetnek jövője nem az egyes kiváló nagyokban, nem a tüneményeszerű szellemhősökben, hanem a nép általános műveltségében és különösen a fölcserpedő ifju nemzedék cél- és korszerű nevelésében gyökerezik; mert mindaddig Izrael ifjai a sz. írás tanaiba és őseik dicső multjába beavatva, a munkássággal párosult tiszta vallásos erkölcsiség ösvényén át vezetettek az élet utjaiba, addig az a legszilárdabb biztosítékul szolgálhat, hogy a sinai szentesített tan nemzedékről-nemzedékre át fog szállani.

E magasztos képet szem előtt tartva, a haladás zászlójának hűségét esküdött nagyváradi izr. hitközség is főtisztelendőséged iránti rendületlen bizodalma, őszinte hű ragaszkodása és osztatlan szeretete zálogául, ime általam küldi kebelében fakadó virágait, a középtanodai tanuló ifjuságot, mint hódoló tisztelvénynek legszebb koszoruját.

Fogadd óh, dicső férfia hazánknak! ezen élő nefeletjesekből a szeretet arany szálaival egybeillesztett koszorut, hadd díszítse az Ur asztalát, a melyről az édes, mennyei mannat élvezni sovárognak; hadd díszítse szószerkedet, hogy valahányszor felszólal benned is, — mint nagy tanítónk. Mózesben, — az isteni hang: „Wenoszátoh mehódechoh aléhem“ sugározta főszerű szellemedből a hitközség véneire; ne feledkezzél meg gyermekeinkről, ereszkedjél le hozzájuk, és mi felmagasztalunk; szeresd őket és mindnyájan szeretettel adózunk; nevelj, oktass és vezérelj őket tenerényeid szerint; tanítsd meg őket, miként váljanak jó zsidókká, még jobb hazafiakká, hogy teljesüljenek rajtok a nagy próféta szavai „וכל בניך למודי ה'“, összes gyermekeid az Isten tanítványaivá legyenek, kik lelkesülni tudnak a magasztos, szép és dicsőrrt; „ורב שלום בניך“, mert ez alkotja jövő jólétök sarkkövét.

Küldöm és az ifjuság nevében, kik érzelmeik tolmácsolására felkértek, szívem mélyéből kívánom: „ברוך אתה ברוך אתה“. Légy Istentől megáldva ünnepélyes bevonulások aldalmával, „וברוך אתה בצאתך“, és áldásos siker koronázza nyomdokaid, ha az Ur hajlékából a nyilvánosság sorompójába kell majd kilépned, hogy védjed az ügyefogyottat,

egyik társa azt tanácsolta neki, hogy nagyobb hatás kedvéért nyilatkoztassa ki a házban, micsoda tulajdonképeni indító oka olthatatlan gyűlöletének? Istóczy elutasító kézmozdulattal válaszolt: — Ezt nem mondom el, mert még utóvégre a zsidók örülnének, hogy egyszer engem is oly aljas módon meg tudtak csalni.

Hogy mi idézte elő Istóczy keblében a gyűlöletet, arról többféle vélemény kering. Azt beszélik, hogy Istóczyék vasmegyei földbirtokának egyik zsidó bérlője a családot váltóüzletekkel annyira sarokba szorította, hogy végre az öreg Istóczy kényszerült jószágát a zsidónak átengedni. Az e veszteség fölötti fájdalom ágyba szegte az öreget és azt többé el sem hagyhatta.

Sokkal érdekesebb egy másik versio.

Istóczy Pozsonyban látogatta a jogakademiát, és ha való, a mit itteni élményeiről rebesgetnek, akkor a zsidók elleni antipathia e város falain belül szülemlett meg benne.

Istóczy, mint minden felületes képzettségű egyén, még ma sem egyéb rajongónál, kinek képzelete a magasban, ismeretlen sphaerákban bolyong céltalanul, a nélkül, hogy nyugvópontot érhetne, talán attól való félelmében, hogy meg kell ismerkednie a nyers igazsággal, a mely őrá pedig csak lealázást hozhat. Az ily emberek szeretetben és gyűlöletben egyaránt tuloznak. Istóczy, a ki most mód nélkül gyűlöl, annak idejében Pozsonyban ép ily mód nélkül volt szerelmes.

A leány, kit imádott, nem volt rá méltó.

hogy bátorítsd a félénket, szilárdítsd az ingadozót, hogy vigasztald a kesergőt: akkor valósuljon rajtad a nagy ígéret, melylyel Isten az idegen földre zarándokoló Ábrahámot biztatá: „והיה ברכה“, légy összes hitközségeink, légy városunk, légy nagy Biharvármegyére a megtestesült áldás! Amen.

E szavakra dr. Kohut a legmegnyerőbb kifejezésekben bizonyossá tette szónokot, hogy a mit az már eddig is gondozva ápolt, ezentul egyesült erővel fogják foganatosítani. Mindkét beszédet harsány éljenzésekkel fogadták és most, midőn az impozáns templom főbejárata megnyílt a tudományban megöszült Ehrlich rabbi fogadta dr. Kohutot, mire a főkantor „ברוך הכה נשם ה'“, üdvözlettel fogadta; míg a kórus pedig az ismert „Mah tówu“ éneket énekelé, a főpap az előjáróság kíséretében a frigyszekrény elé lépett, a hol az elnöktől ismételten üdvözölve, Váradi Mór titkár az általa remekül szerkesztett és calligrafice kiállított rabbi levelet olvasta fel és nyújtotta át a főrabbinak. Dr. Kohut ez alkalomból szívének egész gazdag tárházát nyitotta meg a nagyszámu külön felekezetű hallgatóság előtt, remek nagy vonásokban ecsetelvén ideérkezéseig kiállott benső küzdelmeit: „Átveszem — ugymond — e szent okmányt, mely csak szent kötelességeket ró reám és e szent helyen fogadom, hogy szívem minden dobbanása hitközségem szolgálatának lesz szentelve,“

Most a hitközség vénei léptek elő, mindannyian tisztességgel férfiak, kik a főrabbit a templomban számára kijelölt helyre vezették, melyet Steiner Lipót, a Ferencz József rend lovagja, következő, szívből fakadó szavakkal adott neki át:

Mélyen tisztelt főrabbi ur!

A felolvasott okmány és az arra adott igen becses válasza alapján, van szerencsém községünk nevében, határtalan tisztelete és bizalma kifejezése mellett felkérni, hogy ezen számára kijelölt rabbiszéket, elfoglalni méltóztassék, kérjük a jó Istent, segítse főtisztelendőséged, hogy ugy vallásunk, mint forrón szeretett hazánk érdekében dus sikerrel működhessek.

A Minchah ima befejezése után dr. Kohut a nyitott frigyszekrény elé lépve, rövid imát rebegett és fellépett a szószerkekre.

Egy vagyonos pozsonyi zsidó kereskedő leánya volt, ki a szerető ifju érzelmeivel gonosz játékot üzött. Eleinte csak oly föltétellel ígérték neki a leány kezét, ha a zsidó vallásra tér át és mikor már Istóczy hosszas benső küzdelem után elhatározta magát e lépésre, kinyilatkoztatta a zsidó apa, hogy oly férfinak, ki atyái hitét a szerelemnek áldozatul hozza, leányát nem fogja nőül adni.

Istóczy közel volt a kétségbeeséshez.

A leány ellenben meglátogatta Bécsben lakó rokonait, hol egy fiatal bankárral ismerkedett meg; ez oltárhoz is vezette a leányt, kiért Istóczy meg akarta tagadni vallását.

Ebből áll Istóczy első szerelmének tragikus lefolyása.

E kínos élmény benyomása alatt támadt valószínűleg belsejében az embergyűlölet érzelve, melyből később a zsidógyűlölet fejlődött.

Nem tudom, mi igaz a dologban; arról azonban keszeskedem, hogy az, kinek ez adatokat köszönhetem, kora ifjuságától fogva barátságos viszonyban él Istóczyval. A forrás, melyből merítettem, a neveket is rendelkezésemre bocsátotta, de én a discretio-követelte parancsoknak — ha a hitelre nem találás árán is — engedelmeskedni akartam.

Bármilyen titka Istóczy fellépésének, az mit sem változtat a dolgon. Lehet, hogy csak képzeltek, vagy talán valódiak a bántalmak, melyek e férfi kedélyét, vérét, agyát, szívét, egy szóval egész valóját a legvadabb gyűlölettel mételyezték meg. Ki oldhatja meg az emberi jellemfejlődés talányát?

A nagyszámu, egyházi, polgári és katonai rendű díszes hallgatóság feszült figyelemmel leste az új pap székfoglaló-beszédét. Dr. Kohut nem volt szófukar, mondott oly tartalomdu, szívet, lelket emelő beszédet, mely tudományos értekezésnek is beillett volna. Jellemző vonásokban vázolta a papi teendőket és végre a hitközség köteleit; mint ilyeneket kiemelé: a méltóságot, a bizalmat és folytonos, bár némelykor lohadó, de visszatérő lelkesültséget.

A beszéd 1¼ óráig tartott, de a hallgatóság oly ünnepeles csenddel, oly lelki gyönyörrel élvezte a mennyei mannat, hogy akár estig is hallgatta volna.

Az istenitisztelet bevégezése után a jelen volt legelőkelőbb keresztény vendégek szívélyes kézsorítás mellett gratuláltak a lelkes hitszónoknak, a nagy tömeg pedig a sasutcza terét foglalta el, hogy még egyszer gyönyörködhesék az érdekes férfiú látásában. Dr. Kohut tüntető éljenzésekkel fogadtatott. Kocsira szállva és számos előkelő családtól kísérvé, lakásához hajtatott, kol egy másik, még kellemesebb meglepetés várt reá. 8 gyönyörűen berendezett, minden kényelmet nyújtó szobát talált az újváros legszebb terén.

Itt vehette csak észre, mily gyöngédséggel ragaszkodik hozzá hitközsége, mely a legkisebb részletekig terjesztette ki figyelmét. Dr. Kohut művelt lelkű neje alig hitt szemeinek, midőn az izléses berendezésű lakást és különösen a minden jóval megrakott élés kamrárt megpillantotta.

Estve néhány közél álló család maradt a papi lakban, hol családias bizalmassággal, egymásnak minden jót kívánva mulattak, míg végre a nagy és terhes nap fáradalmait kipihihendő, mindenki nyugalomra ment.

Adja Isten, hogy dr. Kohut beiktatása Nagyvárad városára oly üdvös legyen, amint e tősgyökeres, derék magyar város különösen pedig az áldozatkész község megérdemli; és viszont, hogy hazánk e derék lelkésze megtalálja itt remélt boldogságát, hogy nagy és az egész magyar zsidóságra kiható terveit sikeresen hivihesse.

A tizza-eszlári gyilkosság.

Egy evangélikus lelkésztől. *)

A zsidók határozottan sok hibával birnak, de még mindig nincs eldöntve, hogy ezen hibákkal általában mint emberek, vagy különösen mint zsidók vannak — e felruházva. Hosszu éveken át közlekedvén emberekkel minden felekezeti különbség nélkül, úgy tapasztaltam, hogy azok oly hibák, melyekkel mind az emberek többé kevésbé birnak. Legalább az intelligens zsidóságnál nem tapasztaltam más gyengéket, hibákai és szenvedélyeket, mint más felekezetek intelligentiájánál. Nem intelligens zsidókkal nem érintkeztem, de úgy tudom, hogy a más vallásbeliek is nem kis mennyiségű társadalmi salakkal birnak. És vajjon miért ne legyen a zsidóknak megengedve salakkal birni. Hát csupán ők mutathassanak fel kivétel nélkül értelmes és művelt embereket? És többet az antisemiták tulajdonképen nem akarnak!

Azt a néhány tuczat uzorást vetik szemökre? Én meg vagyok róla győződve, hogy a zsidó papság, ha lelkiismeretére bizzuk a feleletet, legelső volna, mely így szólna a biblia szellemében: „Miután uzorát üztek és felebarátaikon meggazdagodtak, vezessétek ki és kövezzétek meg őket.“ Uzorásokat vallási szempontból megítélni, helytelen, mert ezek hitfeleiket ép úgy kifosztják, mint a nem zsidókat és a nem zsidó uzorások sem tartoznak a ritkaságok közé. Az Ó testamentom szigoruan tiltja az uzorát és az **Ó-testamentom törvényei képezték az evangélium alapját.**

Gazdagságukat vetik szemére a zsidóknak? Mily esztelenség. Közülök is csak egy igen csekély százaléká van szerencse javakkal megáldva. Vagy azt hiszik azok, kik a zsidók gazdagságáról beszélnek, hogy azon ezer meg ezer zsidó-napszamos, mesterember, házaló és koldus, azon ezer hajléktalan zsidó, kik a hatóságnak terhére esnek, kik éhen halnak és nyomorultan tönkre mennek — azt hiszik, hogy

*) Ily czimvel jelent meg a napokban egy kis füzetke, melyből fönti sorokat mutatványképpen közöljük. Szerk.

A dudva csak dudva marad, ha mindjárt az üvegház virágágyában enyelgő szellőktől érintve és fűszeres légkörben nő is magasra; a nemes növény ellenben még a műveletlen talajban is az emberiség hasznára tenyészik. Akár igazságos tehát Istóczy haragja, akár nem, fajgyületté semmi módon sem lett volna szabad válnia; Istóczy tudhatná, hogy a XIX. század az értelem és nem a vak szenvedély korszaka. A fanatikus többé nem talál hitelre sőt kinevetik: ma napság csak hidegvérűséggel lehet már hatást elérni.

Istóczyra Magyarországon nagy missio várhatott volna, ha hivatását el nem téveszti és ha agitatioja nem magánboszu, hanem őszinte hazafiasság által vezérelténék. Az ő antisemitismusának nincs szilárd alapja, mert csak lerontani akar és nem újra építeni. Mily szép eredményeket érhetett volna el Istóczy, ha csak magyar zsidó reformkérdést vet fel és nem ragadtatja el magát a németországi internationalis antisemitismus szédelgésétől. Ha Istóczy ily nagy önmegtágadással, erélylyel és vakmerőséggel Magyarországon elnémetesedett zsidai ellenkél ki, a honi zsidók hazafias és magyar része is azonnal hozzá szegődött volna, hogy egyesült erővel vigyék véghez a magyarosítás és reformálás nagy munkáját.

Ő azonban éppen az ellenkezőt érte el. A fanatikus támadás megfosztotta békóitól a megtámadottak fanatizmusát, elannyira, hogy most az orthodox zsidók már vakbuzgó, fanatikus zsidók lettek, kik az időszerű kulturtör-

revésekkal szemben soha sem foglaltak oly ellenséges állást eddigelé, mint éppen ma.

E visszafelé haladást a magyarországi zsidók értelmes és hazafias része ép úgy fájlalja, mint bárki e hazában, kinek a hon java szíven fekszik. E bajt sokáig nem lesz lehetséges eltávolítani. A szerencsétlenek mindenkiben üldözöt sejtének, a ki azon szándékkal közeledik hozzájuk, hogy őket felvilágosítsa.

Ezek az Istóczyismus végeredményei. Terrorizált zsidótömeg, a vak hitben vigaszt és a Ghettovilágnézet sötétségében az üldözések elől menhelyet keres.

Az antisemitismus, mely ily gyümölcsöket terem nem egyéb hazafiatlan lázításnál. Nem elidegenítés, hanem megnyerés; ama zsidók, kiknek szemeik mostoha viszonyok következtében még mindig vallásos előítéletek hályogával vannak borítva, hasznos polgárokká való nevelése lett volna az antisemitismus helyes feladata!

Ha Istóczy a zsidókat semita szokásaik és semita szellemük alól törekedett volna emancipálni, tevékenysége hasznot hajtott volna és ő a magyarosítás szolgálatában elévülhetetlen érdemeket szerezhett volna.

De ő e helyett csupán gyűlöletet hintett szét és csak gyűlöletet aratott. Vagy tán nem is akart egyebet elérni?

Vajjon ki fog-e még egyszer józanodni? Valamennyi jel az ellenkezőre enged következtetni. Ő nézeteit már csak azért sem változtathatja meg, mert a célok fölött, melyek felé törekszik, nem képes józanul gondolkodni.

ezek mindnyájan rejtett javakkal bírnak? Velem ezt az antisemita liga vezetői nem hitethetik el. A zsidók közt is van elég nyomor, köztük is vannak rossz emberek. De hát vajjon a nemzsidókhoz csupa derék, becsületes és nemeslelkű ember tartozik? Ha igen, akkor jogotok van a zsidókra követ dobni, de csak akkor!

A zsidóság nálunk már évek óta igyekszik, nemzeti viszonyainknak magát alárendelni és faji jellegéből kivetközni. Zsidóul imádkoztak, de hazafiasan gondolkoztak és csak az izgató kiáltások figyelmeztették őket ismét, a válást előtérbe léptetni és szorosabban egymáshoz fűződni, mivelhogy a barátság és a türelmesség, melyben biztak, csalékonynak mutatkozik és arra utalja őket, hogy a közös összetartásban keressék az első támaszpontot.

Mi is juthatott eszébe azon maroknyi embernek, hogy a tiszta:eszlári gyilkosságból — ha ez már csakugyan meg is történt — fegyvert igyekeznek kovácsolni, hogy több százezer hasznos és szorgalmas polgárt hazánktól el akarnak idegeníteni és őket az elkülönítésre kényszeríteni? — Ezt bizonyára soha sem fogják elérni. Magok a zsidók nem tartják a dolgot nagyon komolynak. Zavargások ellen védi őket a hatóság és gyűlölet ellen az értelmiség, mely Magyarországon még a paraszttal is vele született. Egyes kivételekért ép oly kevésbé lehet a keresztény vallásu magyart. mint a zsidó vallásu magyart felelőssé tenni. Minden tábornak, minden vallásnak meg van a maga rákfenéje, melyet a legjobb akarat mellett sem rázhatunk le magunkról.

* * *

Meghalt vagy él-e Solymosi Eszter? Természetes vagy nem természetes halállal mult-e ki? Ezen kérdésre megfelelni nem vagyok képes; ezt kideríteni a törvényszék dolga leend. De igenis képes vagyok azon híresztelt eszterlen mende mondáról szólni, hogy a kérdéses Eszter rituális célból gyilkoltatott meg.

Ez egyszerűen ostobaság! Egy ily mende-mondát csupán elvetemedettség, avagy eszeveszettség híresztelhet. Ha keresztül lapozzuk Mózes öt könyvét és valamennyi talmudfolianst, sehol még csak nyomát sem találhatjuk, hogy a zsidóknak rituális célokra vérre van szükségök, sőt az ő vallások az egye-

düli, mely a vér élvezetét szigoruan tiltja. Azon étel, mely vérrel készült, zsidó szabályzat szerint nem szabad enni. A már főzésre elkészített húst a zonnal el kell dobni, ha abban a rituális tisztítás után egyetlen egy véres rész vagy vérsejt találtatik. Ezek oly szabályok, melyek legszigorubbán foganatosítandók és semmiféle más hitvallásnál nem fordulnak elő.

Ime, ez is bizonyítja, hogy a zsidóknak mily szigoruan meg van tiltva az állati vér élvezete, hát még mennyivel szigorobb a zsidó vallás tilalma az embergyilkosság elleu. „**A ki őt, azt szintén öljétek meg;**“ ez a zsidó jog alaptörvénye! Nem fér hozzá semmiféle értelmezés, semmiféle kommentár; nem tűr meg mentő okot mint ez a legujabb korszak humanistikus törvényeinél előfordul; kérlelhetlen szigorral követeli: „szemet szemért, fogat fogért és életet életért.“ Nincs rá kivétel egy zsidó-törvénykönyvben sem, nincs egy képzelhető ok sem megnevezve, mely megengedné, hogy a gyilkosságot bizonyos körülmények közt másképp is szabadjon megítélni.

És ezen vallás, melyben az emberiség nagy megváltója neveltetett, megtűrje a gyilkosságot rituális célokra? Ezen vallás, mely a gyilkosságot oly szigoruan, oly kérlelhetlenül és oly irgalmatlanul torolja meg, mely merev, sőt mondhatni, kegyetlen szilárdsággal üldözi a bűnöst még a későbbi utódokban, mely parancsolja, hogy a gyilkos, ha a földi igazság büntetését kikerülte, nyugtalanul és hajléktalanul bolyongjon a világon, — ez a vallás engedné meg mint kiváltságot a rituális gyilkosságot?

Mily esztelen hóbort! Hisz be van bizonyítva, hogy a gyilkosságtól való utálat és iszony egy vallásnál sem gyökerezik oly mélyen, mint a zsidó vallásnál, minthogy egy törvény sem bünteti oly borzasztóan, oly kérlelhetlenül a gyilkosságot, mint a zsidó hit törvénye. Minden bűnkrónikában fordulnak elő zsidók más vallásbeliek neveivel, csupán mint gyilkosok nem fordulnak elő, avagy oly elenyésző arányban, hogy bátran állíthatni, miszerint a zsidó gyilkosságra képtelen. A zsidók elkeseredett ellenségei még a mult században számtalanszor beismerték ezt, azon indokkal, hogy a zsidók ezt inkább gyávaságból mint jogérzetből teszik. Mindenesetre különös indok, de én konstátalom a tény, ismételvén, hogy a zsidó gyilkosságra csaknem képtelen.

Istóczy félműveltségü egyén, gazdagabb tehetség nélkül, a ki a keleti kérdést, panslavismust és más politikai, valamint szociális kérdést illetőleg ép oly ferde nézeteket táplál, mint akár a zsidókérdésben, önkívületbe mégis csak akkor esik, ha a zsidókról beszél. Ilyenkor közönye megszűnik, arcza felhevül, szempillái idegesen ránganak, hangja remeg és tompán szól, mint az alvilági kísértetek beszéde — szóval: beszámíthatatlan állapotba jut és a miről ezután beszél: átok, a mire gondol: vér . . .

A zsidók közt nem tesz különbséget és a hebroni virágszálat ép oly mértéktelen dühvel gyűlöli, mint a piszkos kaftánba bujt uzsorást.

A képviselőház karzatán mult télen egy rendkívül bájos hölgy jelent meg. A hazának öreg, nemkülönben ifju atyái tekintetüket a karzati szépségre irányozták, mintegy mágnestől vonzatva. Istóczy sem állhatott ellen és B. képviselőtől kölcsön kérte látcsövét, hogy a hölgy bájait anél behatóbban tanulmányozhassa.

— Győző koma — mondá erre B. — dejszen ez nem járja, hogy te mint antisemita-apostol zsidó szépségen legeltesd szemedet.

— Hát ez is zsidó nő?

— Persze; hát nem látod, mint terpeszkedik az eszemadta Rebeka mellett egy sasorru Iczig?

Istóczy oly gyorsan lekapta kezeit az üvegről, mintha kigyó marta volna meg. B. képviselő pedig ez alatt jót nevetett markába és zavartalanul hizlalá tovább szemeit a kecses hölgyön.

Egy izben azonban borzasztóan felsült.

Egy képviselő ugyanis, ki a megtréfálást sportszerűen üzi, Istóczyt Bécsben egy delegatio-gyűlés alkalmával bemutatta egy ottani nagykereskedőnek, ki „a nagy antisemitát“ meghívta magához. Istóczy meglátogatta a kereskedőt és oly kellemesen teltek perczei a család körében, hogy a válás szinte nehezére esett.

— Látod Győző, mondá X képviselő a távozás után, tudtam, hogy kitűnően fogsz mulatni e körben; a háziaszony kiválóan szeretetreméltó; nem is venni rajta észre, hogy ez az isteni menyecske zsidó.

— Lehetetlen, kiáltá fel Istóczy megrémülve.

— Ha nem hiszed el szavamra, tekints az ajtóféltre, a hol a „tizparancsolat“ van felszegezve.

Istóczy nem sajnálta a fáradságot és lihegve felkapaszkodott a második emeletre, hogy saját szemeivel lássa a hihetlent. És valóban az a „kis izé“ gunyolódva pillantott le rá az ajtóféltről — már nem kételkedett többé — tehát mégis zsidó!

Szükségtelen megemlitenünk, hogy a család buzgó katolikus volt és hogy az ugynevezett „tizparancsolat“ X képviselőnek rögtönzése folytán került oda, a ki bécsi barátjának meg akarta mutatni a magyar virtust.

Istóczy azonban még ma is azon tévedéstől van elfogulva, hogy bécsi házigazdája zsidó és fogadalmat tett, hogy még szép asszonyban sem fog egyhamar bizni.

Nemzsidókkal szemben Istóczy előzékeny, sőt gyakran kedélyes. Az utczán, ha magában halad tova, egész

De honnan származik hát azon kiirthatatlan monda, hogy a zsidók husvét éjjelén vért használnak?

A biblia beszéli, hogy a zsidók az egyiptomból való kivonulás éjjelén házaik küszöbét báránnyal befecsken-dezték, hogy az öldöklő angyal, mely ezen éjjel az egypto-miak házaikat bejárta, a zsidók lakásait kikerülje. Hihetőleg ezen bibliai mondatból merítették a vérhasználatról szóló mesét; ez az egyedüli támpont, mely a zsidó könyvekben előfordul és melyből ostobaság és gyűlölet azon feltevésre vetemedhetett, hogy a vér rituális czélokra használtatik.

A „Függetlenség“ nem régen egy cikket közölt, melyben a nevezett lap be akarta bizonyítani, hogy a pászka vérrel készítették. Miután a pászka készítő műhelyekben mindenütt a munkásoknak legalább fele keresztényekből áll, kíváncsi vagyok tudni, hogy ezen munkások miért nem tettek eddig erről még csak említést sem.

Hajdan és most.

A Füg. aug. 20-ki száma egy hosszadalmas elavult vérmesét elevenít fel, melyet a régi „Magyar Kurir“ 1791. évi márcz. 18-ki számában közölt. Magát az esetet mint számtalan hasonló koholmányt nem méltatom arra, hogy itt reprodukáljam. Hisz ilynemű szellemi kosztról ugy is eléggé gondoskodik a Füg. Az a végzés forma közle-mény azonban, mely körülbelül egy félv multán az esetre vonatkozólag ugyancsak a Magyar Kurirban megjelent, szerfölött érdekes és a mostani antiszemita garázdálko-dókra nagy mértékben megszégyenítő. A szóban forgó közlemény imez:

„A népek tudatlanabb része; sőt még a tudósoknak lázítani kívánók közül is sokan oly balvélekedés-sel voltak, s vagnak máig is Izrael elszé-ledt fiairól, hogy ezeknek vallásbéli tzerem-oniájok hozná magával, hogy ők bizonyos in-nepen keresztény vérrel áldoznának; mely régi megrögzött balvélekedés sok gyilkos-ságra való méltatlan vádat és halálos gyű-lölséget szülvén nevezetesen Magyar Hazánkban; most közelebb kegyelmes rendelést méltóztatott ő Felsége tenni, hogy a Papok s más Elöljárók által taníttassék a

más jelenséget tüntet föl mint társaságban. Itt közlékeny, vidor. Nyilvánosan azonban zárkozottnak, melancholikus-nak és annyira elmélyedtnak mutatkozik, hogy gyakran hangosan monologizál vagy karjaival hevesen hadonáz.

Antisemitismusának első stadiumában gyakran lát-ták őt zsidókkal társalogni, sőt a semiták élczes megjegy-zéseit is meghallgatta finom mosoly kíséretében. Most azonban tudatosan nem közlekedik zsidóval, még Kónyi Manóval sem, a kit pedig valóban senkisémm gyűlölhét.

Eddigélé csak nagy embernek tartá magát, most azonban már azt véli, hogy feje egekig ér, hogy az embe-riség jólléte egyedül szempilláinak hunyorításától függ, hogy a világ sorsát kezei közt tartja, szóval előbbi nagy-zása most már valóságos hóborttá vált.

Parlamenti tevékenysége ismeretes. Nincs a zsidókér-désen kívül más ügy, mely őt érdekelhetné. Mostanáig nem is beszélt még másokról mint zsidókról. De e kifakadásai-ban sem tanusít kiváló szónoktehetséget. Rögtönözni nem tud és a mi nincs a papiroson, non est in mundo. Beszédei összefüggéstelenek, rendezetlenek és szakadozottak. Lazán egymás mellé fűzött gondolattöredékek, német anti-semiták magyarba átplántált közhelyei.

Egyszer megtörtént, hogy előadása közben annyira felhevült, hogy a papirszalagok, melyekről a beszédet leol-vasta, fölindulásában kihullottak kezéből és midőn lázas izgatottsággal újra felszedte azokat, a felső szalag legalulra és viszont az alsó felül került. Istóczy e „mozgósítást“ csak beszéde végeztével vette észre, mire a gyorsíróhivatalba

könnyen hívő, tudatlan nép, hogy ez a keresztény vérrel való áldozatok a Sidóknak annál nagyobb tsupa köl-temény, mennél bizonyosabb az, hogy ennek az Ó-Tes-tamento mi irásokban semmi nyomát nem ta-láljuk, a melyen épül a Sidó vallás és áldozat. Azonban ha ez nekik babonás szokásdk lett volna-is valaha, az Eu-rópai Fejedelmek által kitett nagy jutalomért, a nnyisok kereszténynyé lett Sidók közül valamelyik tsak elárulta volna, de ezek magok is azt vallják, hogy ez a Sidókról neveltséges költemény. Ha ezért gyilkosságbeli gyanu léssen ennek utána a Sidóra, tsak ugy lehet, mint gaz-emberre, és mint más Ke-resztény Gyilkosokra. Hogy ezeknek a Keresz-tény vérre vallásbéli szükségök nincsen, a tsalhatatlan igazság; de hogy ezen Nemzetnek egy nagy része tsalással, minden munka nélkül él, és a réz-porozott Övet arany Öv helyett eladja, ha lehet, és meg tsal a kit megtsalhat, az tudja az egész Világ; de ta-lán ez is az ő hajdani szorongatásoknak s üldöztetéseknek szüleménye.“

Közli: F. I.

LEVELEZÉSEK.

Máté-Szalka, 1882. augusztus havában.

Tisztelt szerkesztő ur!

Engedje meg, hogy becses lapja 33. számának szer-kesztői postájában érintett „töv sebagójim harog“ mondá-sát illetőleg arra figyelmeztessem, miként Aba Gurjonnak ezen nyilatkozata, mely „Szófrim“ szakaszának 15-ik feje-zetében áll, hibásan idéztetett, és valóságban így hangzik: „טוב שבכרם בשעת מלחמה הרות“, tehát Aba Gurjon ezen nyilvánítása csupán háboru esetére és csakis po-gányokra vonatkozik. *)Egyébiránt minden a Talmud szellemébe beavatott ember előtt világos, hogy ezen tétel

*) Ez természetesen egészen más! Az igen tisztelt rabbi ur ezen helyreigazítása által nagyon lekötölte a héberrel kevésbé foglalkozó laikus olvasót. Bár a többi rabbiink is vállvetve munkálkodnának velünk a ha-zai zsidóság regenárálásán és ne fitymálnák a zsidó tanítók üdvös működését, kiket egy kicsapott doktor-rabbi elég orezátlanul „ABC-Schützen“-nek merészel gunyolni. — F. I.

sietett, hogy beszédének egymásutánját kéziratához hiven kikorrigálja.

Mint hirlapíró még ügyetlenebb Istóczy, mint szónok. Annyit sem ért a vezércikkezéshez, mint ama bizonyos tyuk az ABC-hez. Beszédeiből, melyeket mindig leir, kitü-nik, hogy nem tud írni és a cikkekből, melyeket elköve-tett, kiviláglik, hogy nincs semmi rhetori ereje. És valóban csodálatraméltó, hogy éppen ilyen ember vállalta magára ily fontos sociális kérdésnek a megoldását, a ki pedig a szivósságon kívül semmiféle tulajdonokkal nincs felru-házva, melyek őt izgatóvá kvalifikálhatnák.

A t.-eszlári ügy fejlődését természetesen nem nézte összefont karokkal. A lehető legnagyobb tartózkodást szin-leli ugyan, sőt tüntetőleg a fővárosban tartózkodik, csak-hogy gyanut ne ébreszsen távolléte.

És mégis ő járult hozzá leginkább az elkeseredés elő-idéséhez. Eltekintve attól, hogy Ónodyval, ki a szin-helyen rak aknákat, szakadatlan közlekedésben áll, egye-dül ő volt az, ki a budapesti lapokat „t.-eszlári eredeti hí-rek“-kel tömte tele. A szándék, mely őt e működésében ve-zérelte kézzelfogható. Port hintett a nép szemébe, hogy ő vihart arasson. Vihar, igaz, keletkezik talán, csakhogy ma még nem jósolható meg, kinek a fejére csap le majd a mennybeli villám.

nem vehető szószerinti értelemben, a mit a vele összefüggő többi mondatok is elegendően bebizonyítanak, például azon állításokat: „טוב שברופאים לגיהנם,” „az orvosok legjobbika a pokolba való;” „הכשרה שבוששים בעלה כשפים,” „a legbecsületesebb nő boszorkány.” sem lehet a közönséges értelemben venni, mivel maguk a Talmudot alkotó rabbik közt is nagytekintélyű orvosok voltak, kiknek erkölcsiségében és vallásosságában senki sem kételkedett; szintugy fel nem tehető, hogy valaki saját anyját, nagyanyját, nejét, nővéreit s leányait annyira meggyalázná, mindnyájukat boszorkányokká bélyegezvé. Mindebből kitűnik, hogy a felhozott tételek magyarázatot igényelnek. A mi a szóban levőt illeti, az a talmudtudósok közt elterjedt értelmezés szerint ilyképen fordítandó: „A legjobb a mi háboru idején pogányoktól várható, az ölés.” (הדרגה modus infinit.)

Ezen értelmezés az által indokoltatik, hogy akkori barbárok a csatáikban ejtett foglyokat vagy egyszerűen leölték, vagy iszonyuan megcsonkították, vagy pedig mint rabszolgáikkal a legkegyetlenebb módon bántak velök. E három nagy szerencsétlenség legcsekélyebbike (persze viszonylagos értelemben) csakugyan a megölés.

Ime, a „hirhedt Talmud“ egyik leghirhedtebb tételének egyik magyarázata.

Kiváló tisztelettel

L—n K—n, rabbi.

Szolnokon, 1882. aug. hó 22.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Dicsőn uralkodó királyunk, I. Ferencz József ő felsége születésének évfordulóját a helybeli izr. hitközség, mint minden évben, e hó 18-án is ünnepélyes istentisztelettel ünnepelte meg. Az istentisztelet délelőtti 11 órakor három zsoltárnak a hitközség széphangu kántora által törént kifejezésteljes recitálásával vette kezdetét; ezt a היתה imának emelkedett hangon való elmondása követte, záradéku pedig a tanuló ifjuság a néphymnust éneklé el. A templomban számtalan gyertya terjeszté a világosságnak árját, mi az ünnepélyesség külső színét csak emelte. A hitközség tagjai — élükön Adler Ignác érdemekben gazdag hitközségi elnökkel és Stein Jakab előljáróval — szép számmal gyűltek össze, lerovandó a szeretett királyunk iránti kegyeletüknek és ragaszkodásuknak adóját.

Maga az ünnepélyes istentisztelet megtartása csakis a hitközség kebeléhez tartozókkal lön tudatva. Ez pedig nem azért történt, mintha a helybeli zsidók a keresztény polgártársaktól elszigetelni akarnák magukat, hanem csupán azért, mert dicsérendő tulajdonságuk a helybeli zsidóknak, nem fitogtatni a hazafiságot, mely a hitközség összes tagjait átlengi és mely mégis annyira ismert, hogy még soha senkinek sem jutott eszébe, valamely szolnoki zsidó lakost hazafiatlansággal vádolni.

Ha a tek. szerkesztő ur megengedi, legközelebb a szolnoki izr. hitközséggel és annak némely legkiválóbb tagjával fogom e b. lapok t. olvasóit közelebből megismertetni,*) tapasztalván, hogy a szolnoki izr. hitközség is egyike azoknak, melyekről a külvilág vajmi keveset tud.

Fogadja tek. szerkesztő ur legőszintébb tiszteletem kifejezését, melylyel vagyok Szontágh Jenő.

Nyilatkozat.

Back Ignác piszkolódásaival szemben alulirottak ezennel kinyilatkoztatjuk, hogy a társadalmi életben elfoglalt állásunk tiltja ily hirhedt egyénnel tollharczba bocsát-

*) Közleményét mindig szívesen vesszük. Szerk.

koznunk. Az egyedüli, hozzá méltó fegyver, melylyel őt megfenyithetnők: a k u t y a k o r b á c s.

Zsengeri Samu.

Führer Ignác.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Két izr. tanuló** teljes ellátásra fogadtatik el e lapok szerkesztőjénél, ki már 25 év óta a tanügy terén működik, a budapesti tudomány egyetemen a bölcsészeti tanfolyamot elvégezte s ennél fogva az illető ifjak szellemi fejlesztéséről is képes gondoskodni. Van a háznál. jó zongora is.

— **„Ui Magyartalanságok betürendben“** cím alatt szeptember elején egy tanulságos könyv jelen meg **Führer Ignác**-tól, melynek pártolására, a „Sz. U.“ érd. olvasóit tisztelettel felkérjük. Előfizetések (csak 40 kr.) egyenesen a szerzőhöz (Kerepesi bazárba) intézendők. — Az új iskola év közeledtével egyszersmind **Führer** urnak jelen számunkban hirdetett „**Tankönyveit**“ is t. kartársaink és más iskolabarátok meleg pártfogásába ajánljuk.

— **Egy új kulturális intézet.** A nagyvárad orth. hitközség a már rég felosztott iskolája helyébe új iskolát állít fel, leginkább azon célból, hogy a héber iantárgyak ápolásáról az eddignél jobb módon gondoskodhassék. Az iskola egyelőre négy fi-osztályból fog állani. Tanítókul megválasztattak: Gábel Jakab ungvári, Schön N. v.-palotai, Pfeifer Vilmos putnoki és Stein S. n.-várad tanító. Az iskola felállításánál Ullmann Izidoré a főérdem.

— **A pesti izr. hitközség** egyike azon hazai zsidó községeknek, melyek a tanító érdemeit kellő méltatásban részesítik. Bebizonyította ezt azáltal, hogy a fiuskoláján husz évnél tovább működő Flesch Miksa tanítót, ki mint külföldi születésű a magyar nyelvet tökéletesen elsajátítani képtelen volt, a közös iskolákhoz hittanítóvá nevezte ki.

— **Rózsásy József** a pesti izr. fiárvaház igazgatója, ki évek hosszú során át itt a fővárosban részint mint magán tanintézeti tulajdonos, részint pedig mint az izr. hitközség leányiskolájának tanítója működött, f. hó 22-én jobb létre szenderült. A boldogult igen jó hazafi volt és sok főv. zsidó polgár neki köszönheti magyarosodását. Béke lengjen hamvai felett!

— **Egy protestans egyháztudor a tiszta-eszlári esetről.** Az „Evangelische Kirchen-Zeitung“ című egyházi folyóiratban, melyet számos kiváló protestans lelkész közreműködésével dr. Höckler tanár szerkeszt, legutóbbi számában nagy tanulmányt közöl a híres egyháztudor, dr. Strack berlini tollából. Strack kijelenti, hogy a zsidó egyházirodalom hosszas tanulmányozása és a szertartások közvetlen ismerete alapján szól a tárgyhoz s azután nagy tudományos apparatussal kimutatja, hogy mindaz kizárja a rituális természetű gyilkosság lehetőségét. Végül arra figyelmeztet, hogy a kereszténységre nézve is komoly intés foglaltatik legrégebb történetében az ily súlyos vádak könnyelmű hangoztatása ellen. A második és harmadik században a keresztényeknek is sokat kellett szenvedniök a hasonló vádak miatt.

Szerkesztői p o s t a.

Sch. L. Ipolyság. J. cikkei a szerkesztőségben fordítatnak; de ő ért magyarul.

R. J. Berettyó-Ujfalú. Minden rendben van; ezután már nem lesz baj.

G. S. Miskolcz. Hol késik az ígért dolgozat? Hiszen ilyképpen az egyik tárgy idejét mulja majd.

Sz. J. Szolnok. Fogadja köszönetemet; csak minél gyakrabban. A. Z. által küldött mutatvány könyveket miért nem fogadta el? Remélem, hogy azokat fogják használni; mert ha mi nem teszünk valamit magunkért, mások miatt elveszhetünk.

Többeknek. Mindazon tisztelt munkatársaim és barátaim, kik távollétem alatt leveleikkel szerencsétlettek. kérem, legyenek egy kis türelemmel; mihelyt felhalmozott munkám egy kissé fogy azonnal válaszolok majd becses soraikra.

FÜHRER IGNÁCZ

(Lakik: Budapest, Kerepesuti-bazár III. emelet.)

TANKÖNYVEI

3-5

a) magyar nyelven:

1. **Magyartalanságok**, betűrendben (kapható a szerzőnél és minden könyvtárban.) Ára füzve: 40 kr.
2. **Rendsz. Magyar Nyelvtan** (felső nép-, polgári- és középiskolai használatra. A szerzőnél is kapható 50 kr.
3. **Nyelvtani példatár**, 3 kötetke (Szerzőtárs; Schön József; a Franklin-Társulat kiadása.) 15-20 kr.
4. **Számítási példatár**, 5 kötetke, 2. kiadás (Tetteynél). 20-24 kr.
5. **Hazai s általános földrajz**, 9. kiadás (Grillnél). 30 kr.
6. **Népiskolai földrajz**, (kisebb, Rautman-nál) 20 kr.
7. **A magyarok Története**, 14. kiadás, kötve (Aigner). 30 kr.
8. **A Természetrész elemei**, 5. kiadás, kötve (Kókai). 30 kr.
9. **Világtörténet**, jellemképekben (Laufer). 60 kr.

10. **Kisebb Világtörténet**, (Aigner kiadása). 40 kr.
11. **Első okt. a Francia nyelvben**, kiejt., kötve (Laufer). 30 kr.
12. **Mózs I. könyve**, pályanyertes fordítás (kapható Zilahinál). Kötve 40 kr.
13. **„Emil, vagy a Nevelésről.”** Irta Rousseau J. J. Franciaából fordította Führer Ignác, (Franklin T.) 2 frt 40 kr.

b) német nyelven:

14. **Vaterl. und allg. Geografie**, (bei Grill). 30 kr.
15. **Geschichte der Ungarn**, 6. Auflage (Aigner). 30 kr.
16. **Weltgeschichte in Charakterbildern**, (Laufer). 50 kr.
17. **Praktische Lehrmethode der Ungar. Sprache** (Laufer). 36 kr.
18. **Praktische Lehrmethode der Franz. Sprache** (Laufer), 30 kr.

BUDAPESTI TÁRSAS POLGÁRI ÉS KERESKEDELMI ISKOLA

előbb HAMPEL ANTAL

Budapest, V. Nagy korona-utca 13. szám.

Ezen tanoda, melyet 50 év előtt Hampel Antal ur alapított, és mi azt már 16 év óta fenálló tanodánkkal egyesítettük. minden törekvésünk oda irányul, hogy ezen intézetnek kiérdemelt jó hírnevét megőrizve tanítványainkat alaposan képzett egyénekké neveljük. Hogy törekvésünket biztosan elérjük, iparkodtunk ismert jeles tanárok alkalmazása által célunkat biztosítani. **Tanítványaink az egyéves önkéntesi vizsgálat letételére előkészítettnek. Tanodánkkal tápintézet van összekötve. A legközelebbi tanévre a beiratások augusztus hó 27-én veszik kezdetüket. Értesítőt kívánatra ingyen küldünk.**

Az igazgatóság:

Prasszer József, igazgató.

Gross Gyula.

2-3

„A párisi cipőhöz.”

Valódi orosz bagaria eszímák,

Vízhatlanságáért jótállás.

Schwarz József.

Károly-körút, Károlykaszárnya 17. szám,

ajánlja gazdagon felszerelt cipőgyári raktárát nagyban és kicsinyben, saját készítménye által legjobban és legolcsóbb árúknak elismerve, alapítottatott 1866. évben.

Hölgyek számára:

Kommod cipők finom bőr vagy eberlaszténgből	1 frt 20 krtól 1 frt 50 krig
Divatos kommod cipők bőr vagy eberlaszténg vagy csokorral vagy díszítéssel	1 " 70 " 2 " 20 "
Regatta legfinomabb eberlaszténg divatos és elegans	2 " 40 " 2 " 60 "
" finom szalon-lakból úgy szinte eberlaszténg vagy kesztyű bőrrel legújabb készítés	2 " 70 " 2 " 90 "
Eberlaszténg zügos topán ramás talppal 6" magas szárral	3 " 40 " 4 " - "
Legfinomabb kesztyűbőr topán Szalonlak boricékkal 6" magas szárral	4 " 50 " 5 " - "
Igen finom zerge vagy Chagrin topán 6" magas szárral	3 " 40 " 3 " 90 "

Urak számára:

Kommod cipők igen finom bőrből	90 " 1 " 20 "
Legfinomabb maiczi borjúbőr zügos topán	4 " - " 4 " 50 "
Borjúbőr topán erős kettős talppal munkások számára	3 " 50 " 3 " 80 "
Regatta Lak vagy borjúbőr zügos topán divatos és varrott talppal	4 " - " 4 " 50 "
Zerge vagy Chagrin topán erős talppal	4 " - " 4 " 50 "
- Legnagyobb választék fi-leány és gyermek cipőkben, úgy szinte legdivatosabb ranczos eszímák mindenféle nagyságban. Vidéki megrendelések mérték vagy mintacipő szerint utánvét mellett pontosan teljesítenek. A t. ez. közönség saját érdekében kérik "A Párisi cipőhöz" címet figyelembe venni. Részletes árjegyzék bérmentve beküldetik.